

Ledelse for en inkluderende skole

- med rom for elever med stort læringspotensial.

Bård Knutsen,
Førsteamanuensis
ILU/ NTNU

Bård Knutsen og Anne Berit Emstad

LEDELSE FOR EN INKLUDERENDE SKOLE

– også for elever med stort læringspotensial

Med bidrag fra Tone Lise Bårdset, Kristin H. Hjertvik og Per-Odd Eggen.

Bård Knutsen, førsteamanuensis i biologididaktikk, ILU/ NTNU.

Anne Berit Emstad, professor i skoleledelse og innovasjonsleder, ILU/ NTNU

Tone Lise Bårdset, rektor ved Averøy ungdomsskole

Kristin H. Hjertvik, avdelingsleder ved Frei ungdomsskole

Per-Odd Eggen, leder ved NTNUs Skolelaboratorium

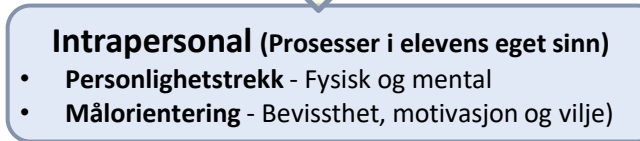
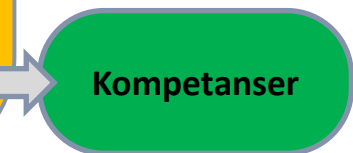
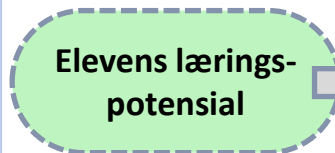
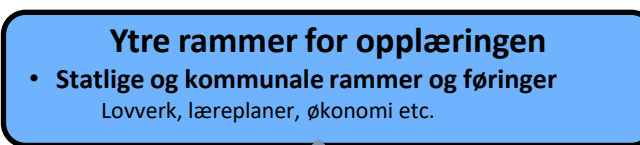
Inkludering «*stiller krav til opplæringsarenaen, og deltakernes evne til relasjonsbygging med utgangspunkt i menneskers egenart og likeverd, slik at alle deltakerne i fellesskapet tar del på en likeverdig måte – faglig, sosialt og kulturelt*»

(FUG, u.å.)

Inkluderingsmodellen

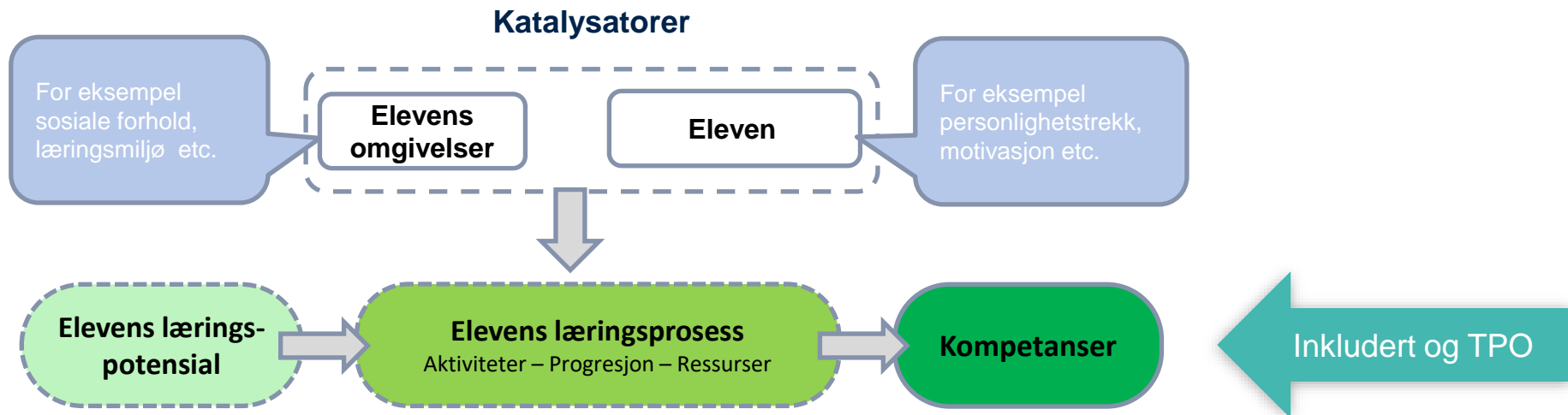
Inkludering «*stiller krav til opplæringsarenaen, og deltakernes evne til relasjonsbygging med utgangspunkt i menneskers egenart og likeverd, slik at alle deltakerne i fellesskapet tar del på en likeverdig måte – faglig, sosialt og kulturelt*»

(FUG, u.å.)

En optimal læringsprosess?

- Elevens læringsprosess fremmes når omgivelser og personlighetstrekk spiller på lag

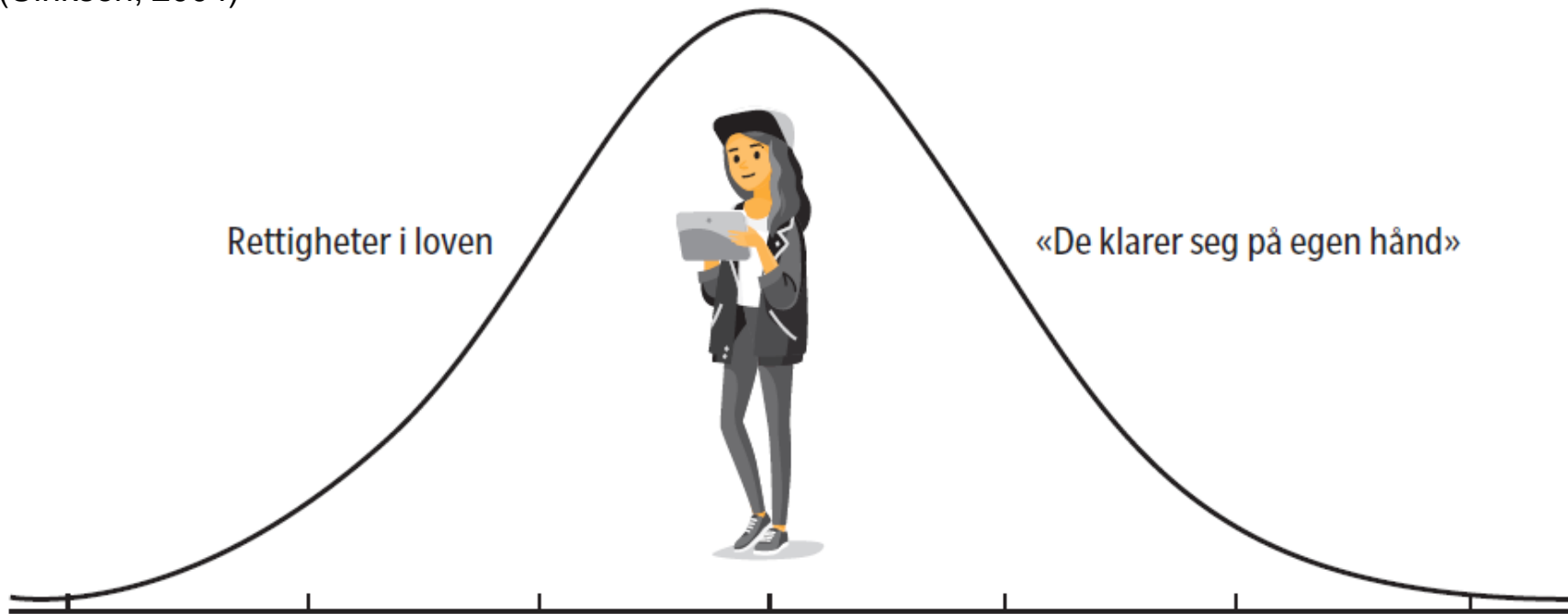

En forenkling av DMGT-modellen til Gagné (2010)

<https://realfagsloyper.no/ungdomstrinn/vurdering-og-tilpasset-opplaering/modul-3-de-gode-laeringsaktivitetene>

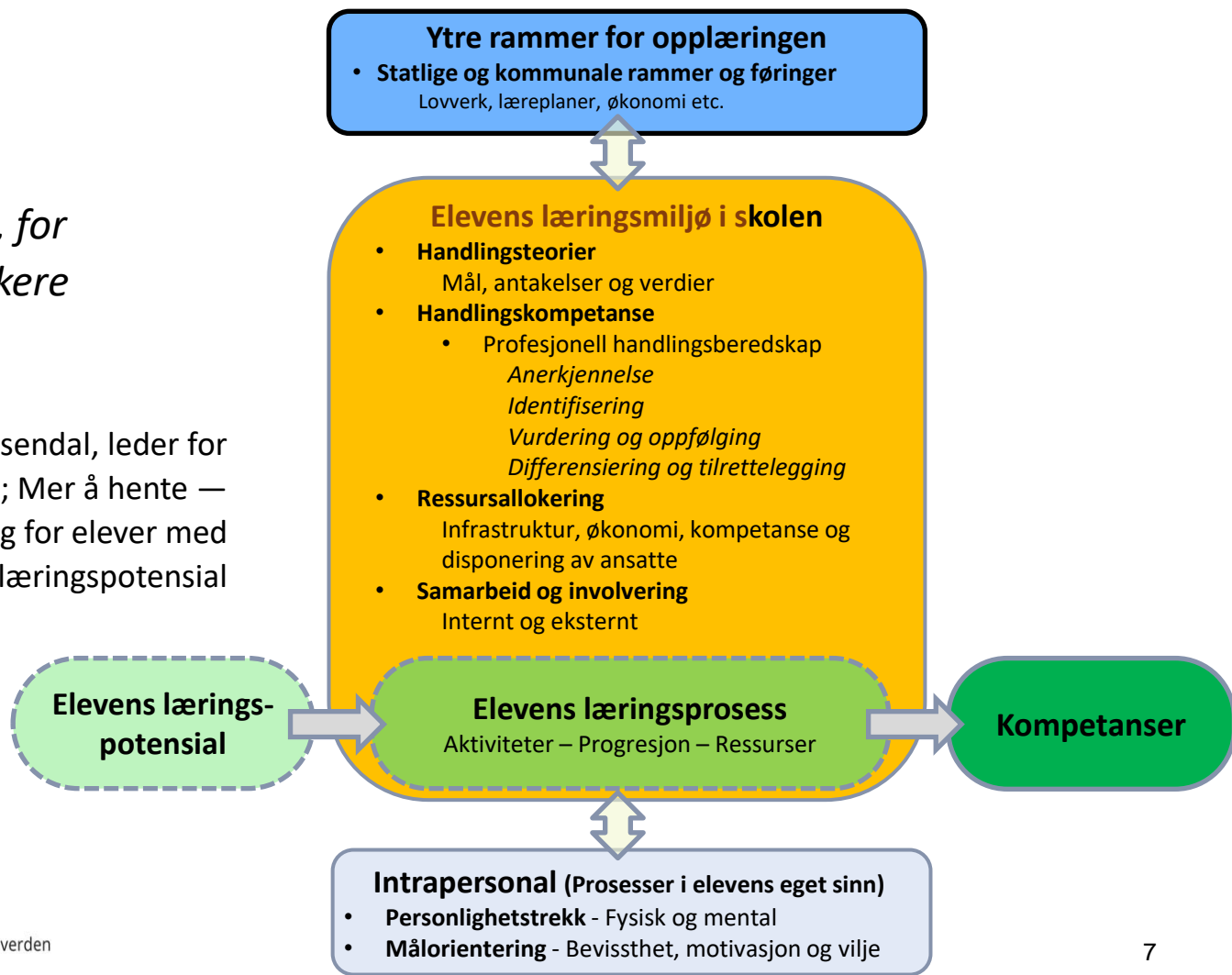
Den implisitte elev

(Ulriksen, 2004)

«Å behandle temaer som involverer elementer av stigma er alltid krevende, for meningene er oftere sterkere enn kunnskapen og de praktiske løsningene.»

- Jan Sivert Jøsendal, leder for NOU 2016: 14; Mer å hente — Bedre læring for elever med stort læringspotensial

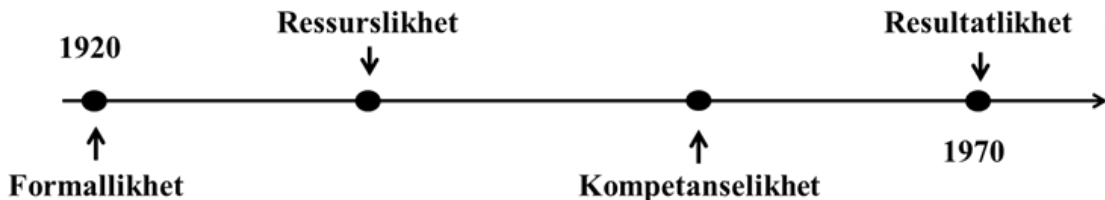

Idealet om enhetsskolen

- likhetsbegrepet

Formallikhet
Ressurslikhet
Kompetanselikhet
Resultatlikhet

Redusere forskjeller i
samfunnet

(Hernes, 1974)

Ytre rammer for opplæringen

- Statlige og kommunale rammer og føringer
Lovverk, læreplaner, økonomi etc.

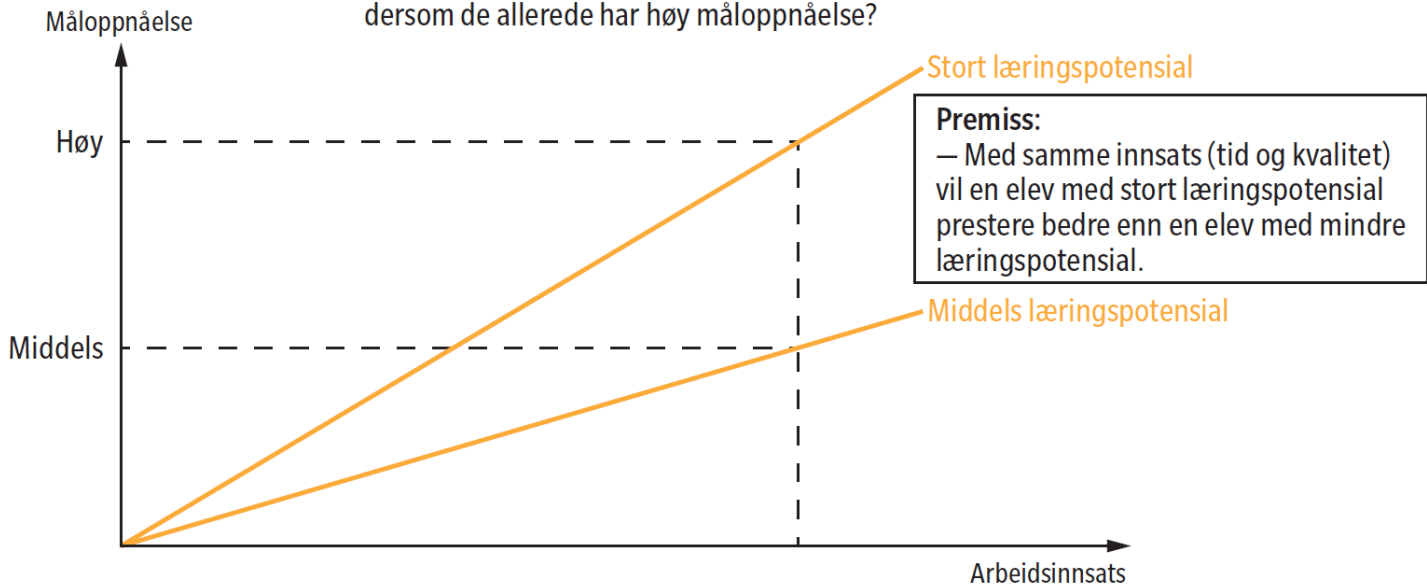
«Et viktig kjennetegn ved resultatlikhet, til forskjell fra ressurslikhet, er at ansvar for forbedring føres over fra *individet* selv til den *institusjon* det er i. *Skolen* ville få karakterer.»

Vurderingsforskriften

Ytre rammer for opplæringen

- Statlige og kommunale rammer og føringer
Lovverk, læreplaner, økonomi etc.

Utfordring for skolen
– hvorfor skal elevene øke arbeidsinnsatsen dersom de allerede har høy måloppnåelse?

Utfordring for skolen – hvordan motivere for økt innsats når elevene allerede har full måloppnåelse?

Organiseringen av opplæringen

Ytre rammer for opplæringen
• Statlige og kommunale rammer og føringer
Lovverk, læreplaner, økonomi etc.

- Prinsippet om sammenholdte klasser

Alle elever skal, jf. opplæringsloven § 8-2, være i basisgruppen/klassen så mye av skoletiden at deres behov for sosial tilhørighet og stabilitet blir ivaretatt.

(...)

Både innenfor klassen/basisgruppen og i andre grupper der opplæring gis i deler av tiden gjelder kravet om at organiseringen «til vanleg» ikke skal skje etter faglig nivå, kjønn eller etnisk tilhørighet.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/spesialundervisning/Spesialundervisning/Fase-4/7.3/>

Alle elever har et læringspotensial

«..., men noen elever lærer raskere og tilegner seg mer kompleks kunnskap sammenlignet med jevnaldrende.» (NOU 2016:14)

- Mer enn 200 ulike definisjoner (George, 2012)

«denne
elevgruppen»

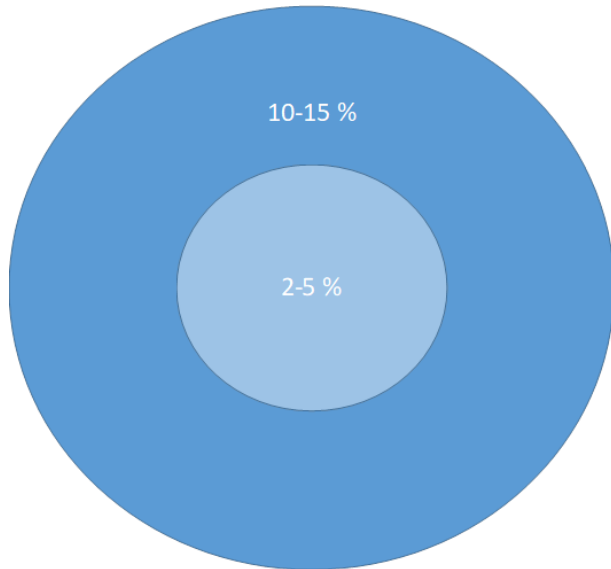
«disse
elevene»

Elevens læringsmiljø i skolen

- **Handlingsteorier**
Mål, antakelser og verdier
- **Handlingskompetanse**
 - Profesjonell handlingsberedskap
Anerkjennelse
Identifisering
Vurdering og oppfølging
Differensiering og tilrettelegging
- **Ressursallokering**
Infrastruktur, økonomi, kompetanse og disponering av ansatte
- **Samarbeid og involvering**
Internt og eksternt

Alle elever har et læringspotensial

«..., men noen elever lærer raskere og tilegner seg mer kompleks kunnskap sammenlignet med jevnaldrende.» (NOU 2016:14)

<https://realfagsloyper.no/ungdomstrinn/vurdering-og-tilpasset-opplaering/modul-1-kjennetegn-og-identifiseringsstrategier>

Elevens læringsmiljø i skolen

- **Handlingsteorier**
Mål, antakelser og verdier
- **Handlingskompetanse**
 - Profesjonell handlingsberedskap
 - Anerkjennelse*
 - Identifisering*
 - Vurdering og oppfølging*
 - Differensiering og tilrettelegging*
- **Ressursallokering**
Infrastruktur, økonomi, kompetanse og disponering av ansatte
- **Samarbeid og involvering**
Internt og eksternt

Påvirket av
kunnskapsgrunnlag,
myter etc., både
bevisst og ubevisst.

Handlingsteorier

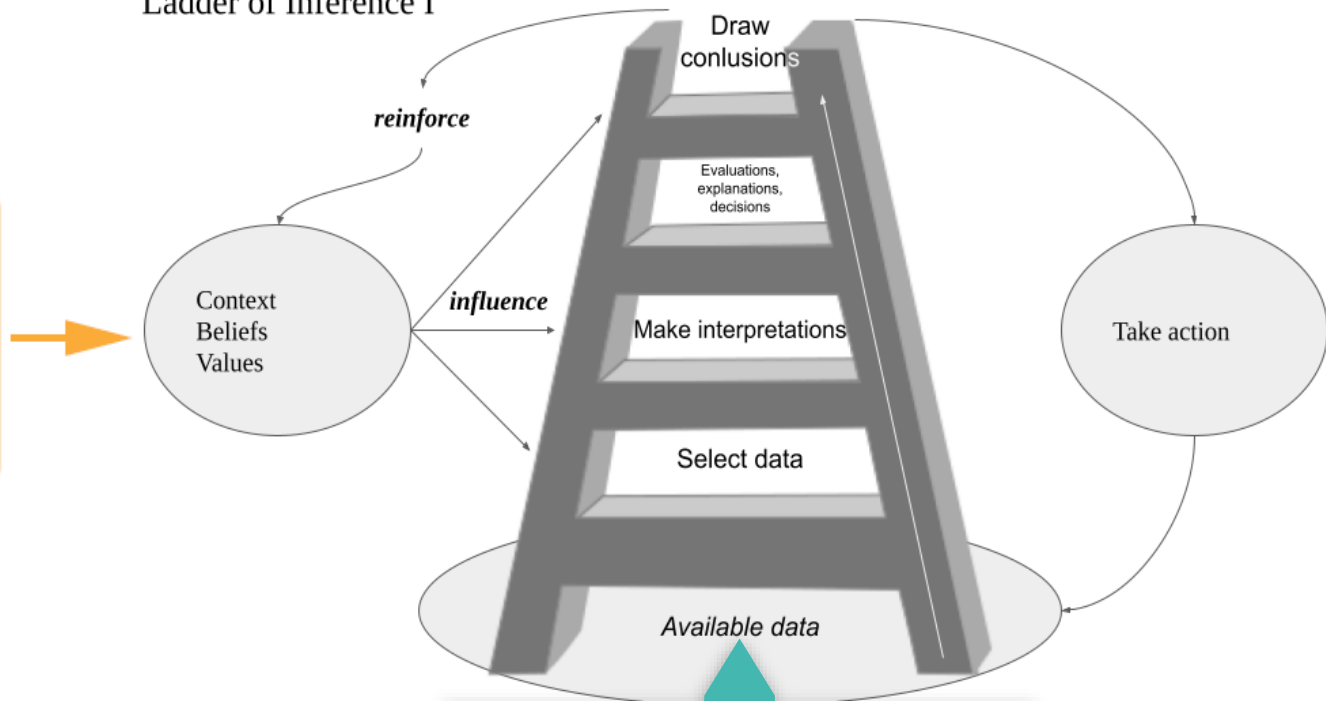

(Argyris & Schön, 1978)

Mål, verdier og antakelser
Hvorfor vi gjør som vi gjør

(Argyris & Schön, 1978)

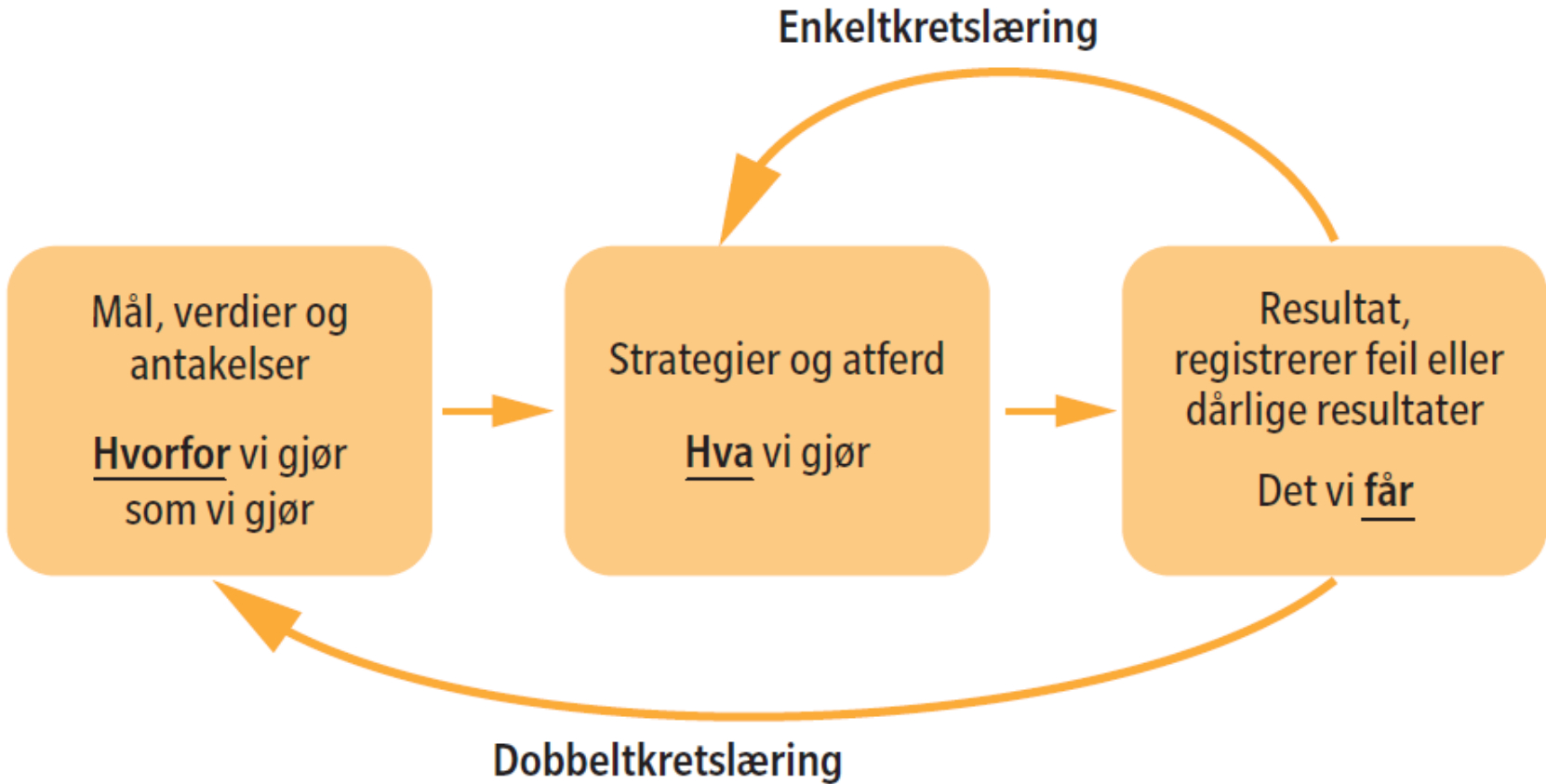
Ladder of Inference I

Valg og tolking av empiri
- et utgangspunkt for skoleutvikling

Enkeltkretslæring

Enkeltkretslæring

Handlingskompetanse

- antakelser ↔ forskningsbasert kunnskap

- Elever med stort læringspotensial klarer seg godt på egen hånd
- Stort læringspotensial er medfødt (arvelig) og er derfor en gitt egenskap, upåvirket av miljø og undervisning
- Høyt læringspotensial er et produkt av oppvekstmiljø

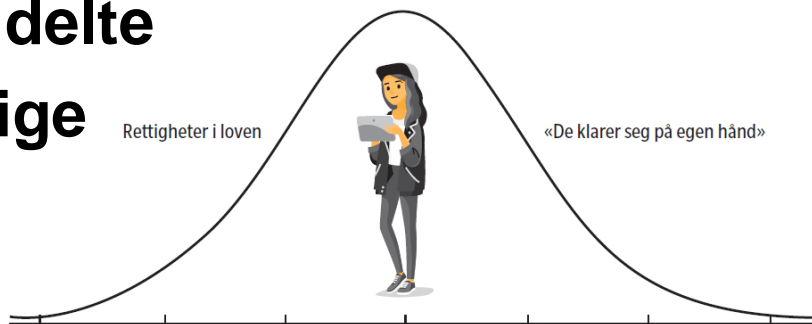
Elevers læringsmiljø i skolen

- **Handlingsteorier**
Mål, antakelser og verdier
- **Handlingskompetanse**
 - Profesjonell handlingsberedskap
Anerkjennelse
Identifisering
Vurdering og oppfølging
Differensiering og tilrettelegging
- **Ressursallokering**
Infrastruktur, økonomi, kompetanse og disponering av ansatte
- **Samarbeid og involvering**
Internt og eksternt

Et mangfold av elever

- Den suksessfulle
- Den utfordrende
- Den skjulte
- Den som faller fra (dropout)
- Den dobbelt tildelte
- Den selvstendige

(Betts & Neihart, 1988)

Elevens læringsmiljø i skolen

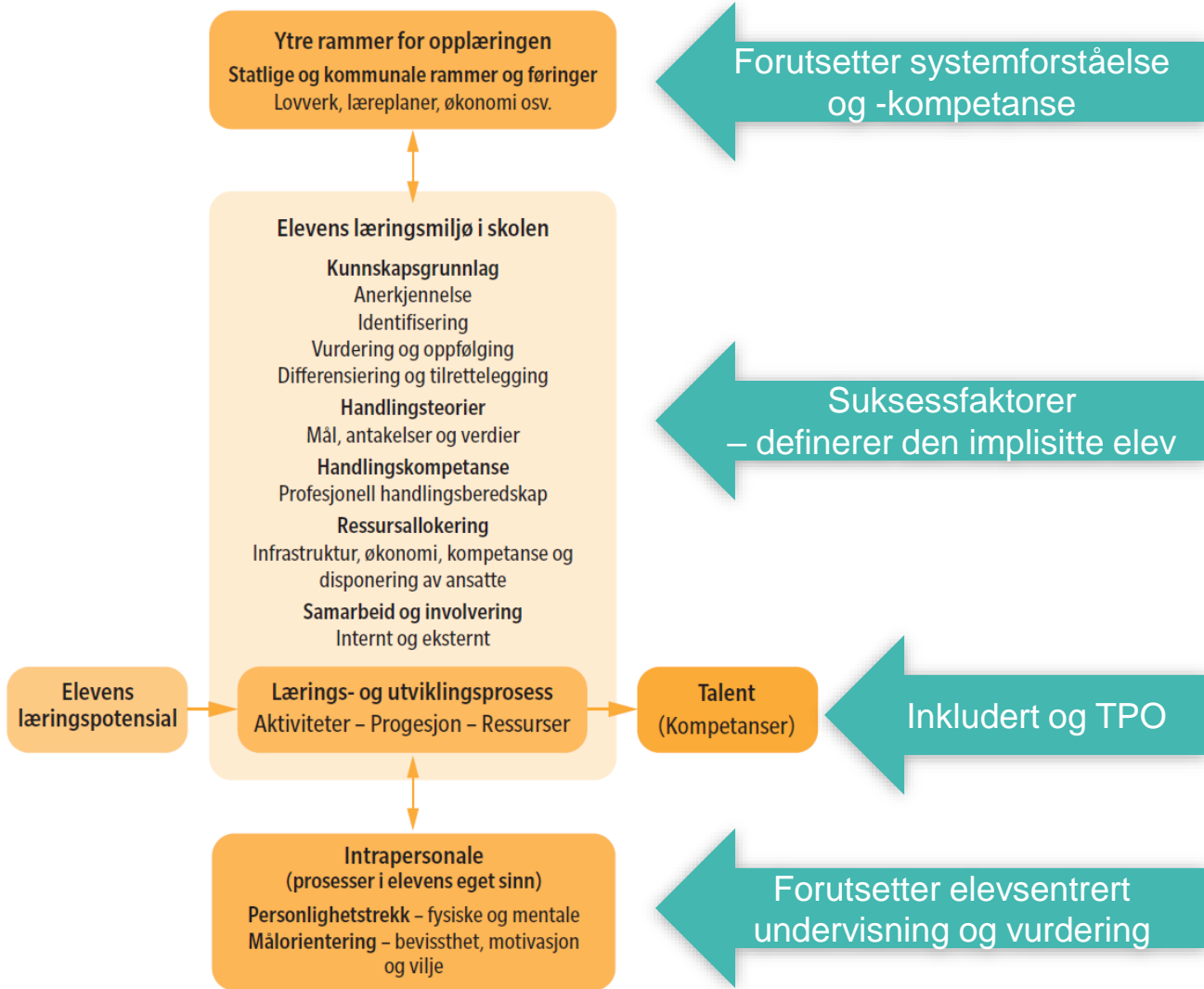
- **Handlingsteorier**
Mål, antakelser og verdier
- **Handlingskompetanse**
 - Profesjonell handlingsberedskap
Anerkjennelse
Identifisering
Vurdering og oppfølging
Differensiering og tilrettelegging
- **Ressursallokering**
Infrastruktur, økonomi, kompetanse og disponering av ansatte
- **Samarbeid og involvering**
Internt og eksternt

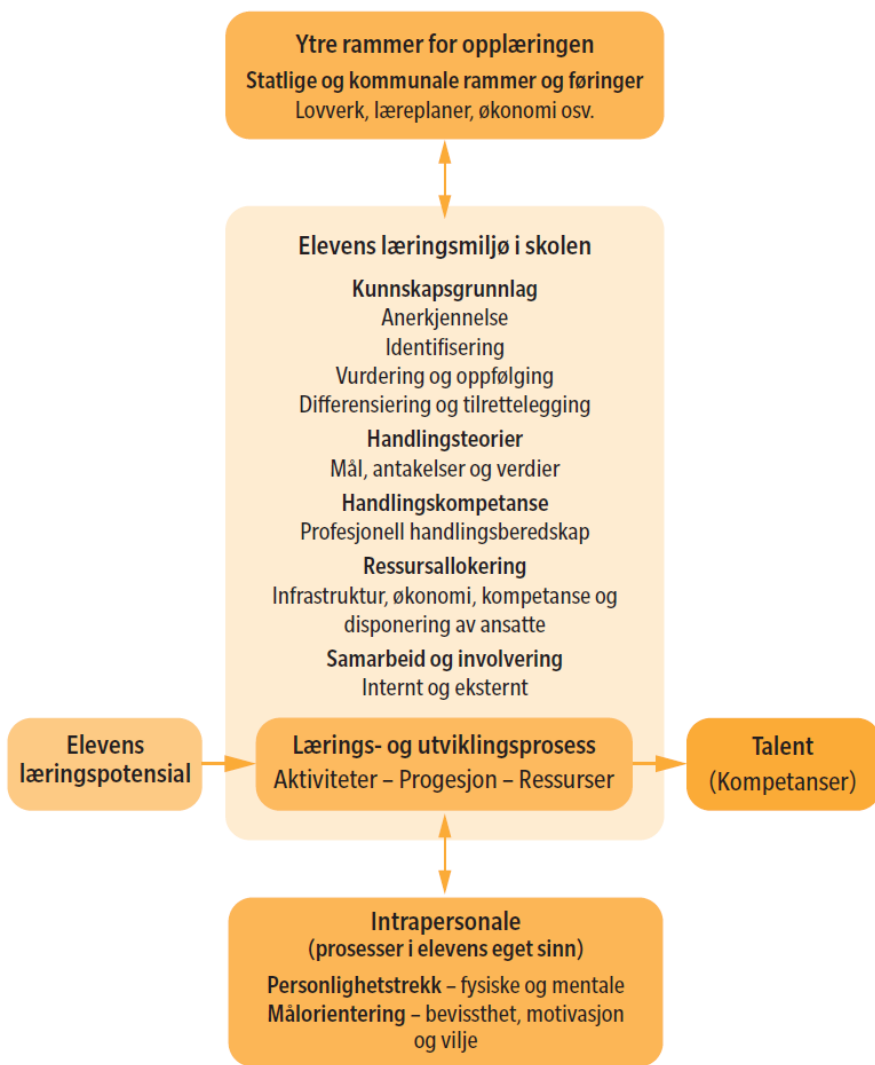

Intrapersonal

(Prosesser i elevens eget sinn)

- **Personlighetstrekk** - Fysisk og mental
- **Målorientering** - Bevissthet, motivasjon og vilje)

Schools teach those they think they must and when they think they needn't, they don't.

Edmonds (1979)

Det handler om en samarbeidskultur som lærerne har når det gjelder å møte elever som trenger tilpasset opplæring. Det er det det handler om, tilpasset opplæring. (...) Og så kommer vi aldri i mål med det, men det er det vi må jobbe med, bevisstheten rundt tilpasset opplæring. Lærerne jobber sammen da, som et prosjekt. (...) Dette med tilpasset opplæring blir en helt vanlig greie.

(Barneskolerektor)

Referanser

- Argyris, C. & Schön, D.A.** (1978). *Organizational learning: A theory of action perspective*. Addison-Wesley.
- Betts, G.T. & Neihart, M.** (1988). Profiles of the gifted and talented. *Child Quarterly*, 32(2), 248–253.
- FUG.** (u.å.). Hva er forskjellen på inkludering og integrering? <http://www.fug.no/hva-er-forskjellenpaa-inkludering-og-integrering.4667098-148211.html>
- Gagné, F.** (2010). Motivation within the DMGT 2.0 framework. *High ability studies*, 21(2), 81–99.
- George, D.** (2012). *The Challenge of The Able Child*. Routledge.
- Hernes, G.** (1974). Om ulikhetens reproduksjon. Hvilken rolle spiller skolen? I M.S. Mortensen (Red.), *I forskningens lys. 32 artikler om norsk forskning i går, i dag, i morgen* (s. 231–251). Norges almenvitenskapelige forskningsråd.
- Idsøe, E.C.** (2014). *Elever med akademisk talent i skolen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Knutsen, B. & Emstad, A. B.** (2021). *Ledelse for en inkluderende skole - også for elever med stort læringspotensial*. Fagbokforlaget.
- NOU 2016: 14** (2016). *Mer å hente. Bedre læring for elever med stort læringspotensial*. Kunnskapsdepartementet.
- Nygren, P.** (2004). *Handlingskompetanse. Om profesjonelle personer*. Gyldendal.
- Ulriksen, L.M.** (2004). Den implicitte studerende. *Dansk Paedagogisk Tidsskrift*, 3, 48–59.
- Winstanley, C.** (2007). Gifted science learners with special educational needs. I K.S. Taber (Red.), *Science education for gifted learners* (s. 48-60). Routledge.